

TAASLEITUD ROSSINI «ESTONIAS»

31. detsembril saab RAT «Estonias» lavaküpseks Gioacchino Rossini 1814. a. valminud bufooper «Türklane Itaalias».

Teos kuulub Rossini nende paljude ooperite hulka, mis vastesest peast meteorina särasid, kuid seejärel kattusid aastakümnete tolmukorraga. Osaliselt oli «süüdlaseks» Rossini ise, kes oma parimail loomingu-aastail komponeeris otseku külusesarvest. Igal hooajal said teatrid temalt vähemasti ühe, kui mitte kaks uudisteost. Kaheteistkümnenda aasta jooksul kirjutas Rossini 38 ooperit. Toonane ooperipublik, erinevalt tänasest, oli ülimalt huvitatud just kcaasaegsest loomingu-st. Kuldne omadus, mille muutis omajagu negatiivseks snobistlik ainult kõige uuema tagaajamine. Rossini oli moes, publik hellitas teda ja — tema hellitas publikut, kes iga uue šedöövri valmides unustas tänutähke eelmised.

Saatustlikuks sai Rossinile ka maitse ja stiili muutumine. Ta oli üks viimaseid, kes võttis üle 18. sajandi itaalia ooperi kindla põhimõtte: kirjutada kas ülevõltsises (seria) või siis hoopis rahvalikult-koomilises laadis (buffa). Romantilise kujuneval 19. sajandil harrastas itaalia ooper palju lüürikat, kuid kasinamalt nalja. Rossini humoristlikumat laadi pärandist jäi igavesi nooreks vaid «Sevilla habemeajaja», mida muide helilooja eluajal ei võetudki läiemõeldulise bufo-ooperina, vaid n. ö. poolkoomilisena (opera di mezzo carattere). Kõik muu jäi 20. sajandile taasavastada.

Nii ongi siis üks restaureeritud Rossini «Estonia» lavale tulemas. Remonti vajab see teos tõepoolest, sest materjal laekus üsna mitmelt poolt, erinevate sajandite väljaannetes. Tagantjärele on kena tõdeda, et selle lavastuse teoksaamisele nii paljud kaasa aitasid: Leningradi Kirovi-nimelise teatri ja Moskva Konservatooriumi noodikogud, Moskva Teatriraamatukogu, Naapoli San Carlo teatri muusikaline juht Giulio Razzi. Küllap kõige suuremat taastajavaeva nägi «Estonia» or-

Poet — Voldemar Kuslap.

Fiorilla — Margarita Voites.

kestri klarinetimängija Olev Pikknurm. Orkestrihääli paljudades pidi ta neid Peterburi Maria-teatri-aegsest hanesulega kirjutatud partituurist lausa välja mõistatama!

Ooperis «Türklane Itaalias» paneb bufo-kuningas Rossini mängu oma väljendusvahendite tulevärgi. Ta ei kasuta aga selleks lärmakaid paukpadroneid, vaid õhulist ja sädelevat tehnikat. Kui ta «kiusabki» lauljaid äärmiselt virtuooslike partiidega, siis pakub neile vastutasuks vaimukaimaid ansambleid koosmusitseerimiseks. Et temporikas muusika üpris tiheda lavalise liikumisega käsi-käes käib, teeb asja muidugi kahevõrd keeruliseks. Kuid muusika kergus ja lavaline koomika loovad koos mingi erilise vallatu atmosfääri, milles ka nimekaimad solistid oma tõsimeelsuse minetades ülemelikult tegutsema hakkavad.

Mida ütlevad valmiva lavastuse kohta tegijad ise?

DIRIGENT NEEME JARVI: ««Estonias» seni mängitud ooperitega võrreldes moodustab «Türklane Itaalias» suure kontrasti. Hea, et sedakorda saab nalja teha mitte opereti, vaid koomilise ooperiga.

Nii orkestrile, solistidele kui

ka koorile on teos tõhusalt kasulik. Bufo-ooper on meil hoopis undruses olnud ja pakub nüüd vähepraktiseeritud stiili omandamiseks häid võimalusi. Tegelased töötavad suure entusiasmiga ja loovad tabavaid kujusid. Eranditult kõik. Nõrga trupiga seda ooperit poleks küll olnud võimalik lavastada.

Igapäi tore vana aasta ärasaatmise lugul!»

LAVASTAJA PAUL MÄGI: «Üheks oluliseks momendiks meie teatritöös on rikastada repertuaari niisuguste klassikaliste teostega, mis pakuvad avastamistöömu nii tegijatele kui ka publikule. Antud juhul täidab see ooper oma missiooni sajaprotsendiliselt. Sest üks asi on pöörduda mõne ammu lavastatud tüki poole, teine — leida niisugune kunstiliselt kõrgetasemeline teos, mida kunagi pole lavastatud ei meil ega mujal Nõukogude Liidus. Rossini renessans näib praegu kujunevat üldiseks kogu maailmas. Sellega püütakse näidata, kui palju ta peale «Sevilla habemeajaja» muudki huvitavat on kirjutanud.

Rossini loomingu võib mõnigi kord leida momente, kus ta andevaesuse üle irvitab (antud

Geronio — Uno Kreen.

ooperis kasutab ta selleks näiteks Poedit kuju). Ta oli küllalt julge ka ennast välja näer-ma.

Muidugi, ooper on vana; nalja tehakse tänapäeval nagu teeravamate vahenditega. Kui mängida praegu seda lugu nii, nagu ta mõeldud oli, võib tekkida naiivsuseoht. Seepärast püüame kõiki mitteusulavaid olukordi «Türkklases» veelgi utreeritumalt mängida, seda enam, et dramaturgia siin loogikale just ei pretendeeri.

Seega on oluline kogu sündmustikku mitte tõsiselt võtta. Parodeerida, kuid mitte satiiri langeda!

Lisades juurde veel improvisatsioonilisuse, leidlikkuse situatsioonide lahendamisel ja muusikalise täpsuse, olekski nimetatud tähtsaimad komponendid lavastuse stiili tabamiseks.

Kui jõudumööda selle saavutame, on ehk lootust jõuda kõige olulisema eesmärgini: pakkuda head tuju nii tegevuses kui ka muusikas!»

Esielendusel teevad peategelastena kaasa Voldemar Kuslap (Poet), Margarita Voites (sinjoora Fiorilla), Uno Kreen (sinjoor Geronio, Fiorilla vanapoolne abikaasa), Tiit Tralla (ooperitenorist majasöber Narciso), Teo Maiste (türklane Selim), Tiina Jaaksoo (mustlanna Zaida).

Kirja pannud

V. PAALMA